

Elever på opdagelse i lokalarkivet

Lokalhistorisk Arkiv havde inviteret 5. klasse fra Kibæk Skole til historietime og byvandring

AF IDA TRUE BERG
itb@herningfolkeblad.dk

KIBÆK Eleverne i 5. klasse på Kibæk Skole er vant til at skrive deres bys navn »Kibæk«. Men der har også været andre stavemåder gennem tiden: Kibek og Kybeck. Den ældste stavemåde er med y og er fra 1460.

Det hørte eleverne om til en historietime, der denne morgen var rykket til Lokalhistorisk Arkiv i Alhuset i Kibæk.

Hans Kjærsgaard, tidligere lærer og frivillig ved arkivet, forklarede, at æ og e i bynavnet er blevet brugt lidt i flæng førhen. Fra 1850 vandt æ indpas i byens navn.

- Kibek står der på et matrikelkort, der sidst blev optrykt i 1837, men det er et optryk fra et ældre kort fra 1680'erne, hvor Danmark eller i hvert fald Jylland blev inddelt i matrikler, men vi ser også gamle skrifter, hvor Kibæk staves med æ. Jeg tror, at det er lidt tilfældigt med de stavemåder, for man ser det også med andre bynavne. Kybeck betyder en afgrænset kvægfold ved en bæk, da ky er et gammelt ord for koindhegning eller kofold. Det er vigtigt at slå fast, at Kibæk ikke stammer fra, at der var ti bække. Det er der ikke noget belæg for. Det var noget, man kom i tanke om i 1920'erne og 1930'erne, og det var en maler, der hed I.C. Jensen, der kom med det forslag, lød det fra Hans Kjærsgaard.

5. klasse blev først præsenteret for

○ Eleverne fra 5. klasse var til historietime hos arkivet i Kibæk. Her fortalte Hans Kjærsgaard, der er frivillig, om byens historie. Året 1881 er afgørende, fordi det var det år, Kibæk blev til en stationsby. Førhen boede der kun 30 indbyggere. FOTO: HENRIK OLE JENSEN

Sønderkjær-stenen, der står på venstre hånd cirka fem kilometer syd for byen. Stenen er ligeså gammel, som da man byggede pyramider i Egypten. Det vil sige omkring 5000 år.

Ikke en almindelig sten

Stenen stammer fra gården Sønderkjær, men er blevet flyttet fra marken og ud til hovedvejen for mange år siden. Den har fungeret som dæksten - det vil sige som den øverste sten til et gravkammer.

Hans Kjærsgaard viste bagefter et Powerpoint-billede af Baunehøjen.

- Kender nogen den høj? lød spørgsmålet.

Flere elever nikkede, og en dreng

svarede, at »det er den, der ligger over for Meny«.

- Den høj fortæller, at her boede folk i Kibæk. Vi er cirka 3800 år tilbage, fortalte Hans Kjærsgaard.

Måske ligger der et menneske i en egetræskiste i den. Men det får ingen at vide, da bronzealderhøjen er fredet.

Ingen træer dengang

- Den første bygning i området, kan I kende den? spurgte hans Kjærsgaard, inden der blev svaret »Assing Kirke.«

Kirken blev bygget i 1150. Omkring 1840 boede der cirka 400 mennesker i Assing Sogn. I dag er indbyggertallet omkring 4500. Der blev også talt om skolegang. Den første skole lå på Hareskovvej 6. Her gik børnene i skole tre dage om vinteren og to dage om sommeren. Dengang spiste man gulerødder, kartofler og kål og det, man ellers havde på marken.

- Der var ingen træer. Det var hede og lyng, så man kunne se, så langt øjet rakte, fortalte Hans Kjærsgaard.

Særlig viden om elev

1881 er nøgleåret for Kibæk for dette år blev byen grundlagt, da jernbanen åbnede. Samme år begyndte man at bygge Kibæk Hotel i Jernbanegade. Den første købmandsbutik åbnede også i samme gade, hvor værtshuset Vædderen ligger i dag.

- Bageriet blev bygget i 1884, og der er stadig bageren i dag. Det er kun hotellet og bageren i dag - de andre gamle huse bruges til noget andet, fortalte Hans Kjærsgaard og nævn-

te som eksempel, at Kibæk Pizza Steak House, der også har til huse i en gammel bygning, i mange år var tømmerhandel.

Efterfølgende fik eleverne en rundvisning i arkivets lokaler med arkivalier, gamle malerier og dokumenter.

En af eleverne, Frode Alkjaersig Mogensen, er mest optaget af vikingetiden, men fortalte at det var spændende at få et indblik i lokalhistorien.

- Det var sjovt at høre om, hvilken mad de spiste, at de gik i skole to gange om sommeren og tre gange om vinteren - og om møllen, lød det fra ham.

Eskild Sønderkjær Ploug fra 5. klasse er vild med faget historie.

- Jeg kan godt lide reformationen, når vi har timer, og nu har vi lært noget om byens historie ved at komme

på besøg i arkivet, siger Eskild Sønderkjær Ploug.

Hans Kjærsgaard kunne fortælle ham, at han med sit efternavn har en forbindelse til Sønderkjær-stenen, for Eskild Sønderkjær Plougs mor, som Hans Kjærsgaard har haft som elev, er født på gården.

- Det er da sjovt. Det vidste jeg ikke, udbrød eleven smilende.

○ Der blev lyttet interesseret til lokalhistorien, inden eleverne skulle på byvandring.

BYVANDRING KOM FORBI HOTELLET OG MØLLEN

Eleverne var efter historietimen hos arkivet på historisk byvandring med Hans Kjærsgaard som guide.

- Vi stoppede op i hovedgaden og fik en snak om, hvor mejeriet havde været. Og så gik vi videre hen til Jernbanegade, hvor vi snakkede om de første huse i Kibæk og blandt andet om hotellet, og hvor stor en del, der er det oprindelige, siger Hans Kjærsgaard.

Eleverne var også forbi Sandfeldparken, som var en bar mark indtil 1970. De var også forbi det sted, hvor Sandfeldgård har ligget, inden de gik videre til Kibæk Mølle.

- Vi fik en snak om mølledammen, og hvilken betydning den havde for møllen, siger Hans Kjærsgaard.

Forudsætningen for, at man kunne have en vandmølle var nemlig, at man kunne stemme vand op fra det vandløb, der kom nordfra.

- Man kunne få en højde på vandet, så man kunne få et overfaldshjul, så vandet løb over hjulet og så rundt. Den dæmning stammer helt tilbage fra 1300-1400-tallet sammen med møllen, fortæller Hans Kjærsgaard.